ECLI:LV:AT:2023:1220.C33368017.17.S
Lieta Nr. C33368017, SKC-78/2023
Civillietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
SPRIEDUMS
Rīgā 2023.gada 20.decembrī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Zane Pētersone, senatori Aivars Keišs un Marika Senkāne

izskatīja rakstveida procesā civillietu AS „Gaso" prasībā pret /pers. C/ (*/pers. C/*) par maksas par patērēto dabasgāzi, kompensācijas un zaudējumu atlīdzības piedziņu sakarā ar AS „Gaso" kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2021.gada 15.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] AS „Latvijas Gāze" 2017.gada 19.janvārī cēla tiesā prasību pret /pers. C/ (*/pers. C/*), lūdzot:

1) piedzīt no atbildētāja prasītājas labā parādu 8669,62 *euro* par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi, kompensāciju 18 375,04 *euro*, skaitītāja maiņas izmaksas 33,87 *euro* un skaitītāja vērtību 44,21 *euro*, kopā 27 122,74 *euro*;

2) atzīt prasītājai tiesības saņemt likumiskos sešus procentus gadā no nesamaksātā pamatparāda par laiku līdz sprieduma izpildei;

3) piedzīt no /pers. C/ visus tiesāšanās izdevumus.

Prasības pieteikumā norādīti šādi apstākļi.

[1.1] Starp AS „Latvijas Gāze" kā piegādātāju un /pers. C/ kā lietotāju 2008.gada 15.aprīlī noslēgts līgums par dabasgāzes piegādi nekustamajā īpašumā /adrese/ (turpmāk – gazificētais objekts). Piegādātās dabasgāzes uzskaitei tika uzstādīts skaitītājs Actaris G-4 Gallus 2000 (2007) Nr. 005773903 ar rādījumu 00000 un uzlikta AS „Latvijas Gāze" plomba Nr. 5199438.

[1.2] AS „Latvijas Gāze" darbinieki 2015.gada 10.februārī gazificētajā objektā noņēma iepriekš uzstādīto skaitītāju, kurā fiksēts rādījums 11508, un plombu Nr. 5199438, kā arī uzstādīja jaunu dabasgāzes norēķinu uzskaites mēraparātu Intergaz G-4 M Nr. 00413632 un plombu Nr. R1013895, par ko sastādīts akts.

Prasītāja noņemto skaitītāju un plombu nodeva pārbaudes veikšanai sertificētam tiesu ekspertam /pers. E/, kurš 2016.gada 11.janvārī sniedza atzinumu Nr. 2015-567, ka demontētā gāzes skaitītāja plombas nospiedums neatbilst rūpnīcas izgatavotās plombas nospiedumam.

[1.3] Atbildētājam atbilstoši pušu noslēgtā dabasgāzes piegādes līguma 2.1.5.punktam bija pienākums nodrošināt piegādātāja (prasītājas) uzstādītā skaitītāja un plombu saglabāšanu, taču tas nav izdarīts. Gāzes skaitītājs tika sabojāts, kas norāda, ka atbildētājs ir izdarījis tādas pretlikumīgas darbības, kuru mērķis ir bijis apzināti iejaukties gāzes skaitītāja skaitīšanas ierīces darbībā, lai radītu iespēju samazināt gāzes patēriņu vai to patērēt bez maksas. Līdz ar to atbildētājam ir jāuzņemas atbildība par savu prettiesisko darbību sekām.

[1.4] Tā kā nav iespējams precīzi noteikt, no kura laika tika samazināts patērētās dabasgāzes uzskaitītais daudzums vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, prasītāja saskaņā ar Ministru kabineta 2008.gada 16.decembra noteikumu Nr. 1048 „Dabasgāzes piegādes un lietošanas noteikumi" (turpmāk – MK noteikumi Nr. 1048) 59.punktu veica pārrēķinu par laika posmu no 2013.gada 11.februāra līdz 2015.gada 10.februārim pēc diferencētajām dabasgāzes patēriņa normām, atskaitot ar skaitītāju uzskaitīto dabasgāzi. Līdz ar to maksa par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi ir 8669,62 *euro*, kompensācija – 18 375,04 *euro*, ko atbildētājam ir jāsamaksā kopā ar skaitītāja maiņas izdevumiem 78,08 *euro*.

[1.5] Prasība pamatota ar Civillikuma 1587.pantu, MK noteikumu Nr. 1048 13., 21., 46., 56., 59., 87.punktu un Enerģētikas likuma 42.^{3}panta pirmo daļu.

[2] Atbildētājs /pers. C/ iesniedza rakstveida paskaidrojumus, norādot, ka prasību neatzīst, jo Latvijas neatkarīgo ekspertu asociācijas speciālista /pers. G/ 2016.gada 21.februāra atzinumā Nr. 15-02/17 secināts, ka: 1) gāzes skaitītājam Actaris G-4 Gallus 2000 (2007) Nr. 005773903 nav konstatēta nesankcionēta iejaukšanās skaitīšanas ierīces darbībā; 2) 2016.gada 11.janvāra eksperta atzinumā Nr. 2015-567 konstatētais gāzes skaitītāja bojājums – plombas nospiedums nav gāzes skaitītāja rūpnīcas plombas nospiedums – nevarēja ietekmēt skaitītāja rādījumus.

[3] Ar Rīgas rajona tiesas 2017.gada 5.jūlija lēmumu lietā noteikta skaitītāja Nr. 005773903 un plombas Nr. 5199438 mehanoskopiskā ekspertīze, uzdodot to veikt Valsts tiesu ekspertīžu biroja ekspertei /pers. H/.

2019.gada 10.maijā sagatavots eksperta atzinums Nr. 18-1404.

[4] Ar Rīgas rajona tiesas 2018.gada 19.jūlija lēmumu prasītāja AS „Latvijas Gāze" aizstāta ar tās tiesību pārņēmēju AS „Gaso".

[5] Ar Rīgas rajona tiesas 2021.gada 21.maija spriedumu AS „Gaso" prasība apmierināta daļēji. Tiesa nosprieda:

1) piedzīt no atbildētāja prasītājas labā parādu 2947,45 *euro* par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi, kompensāciju 2947,45 *euro*, skaitītāja noņemšanas un jaunā skaitītāja uzstādīšanas izmaksas 33,87 *euro*, skaitītāja vērtību 44,21 *euro* un tiesāšanās izdevumus 1155,84 *euro*, nosakot AS „Gaso" tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt no /pers. C/ likumiskos sešus procentus gadā no neatmaksātās parāda pamatsummas;

2) noraidīt prasību daļā par parāda 5722,17 *euro* par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi un kompensācijas 15 427,59 *euro* piedziņu;

3) piedzīt no atbildētāja valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 19,01 *euro*.

[6] Prasītāja AS „Gaso" iesniedza apelācijas sūdzību par minēto spriedumu, pārsūdzot to daļā, ar kuru noraidīta prasība par 2713,44 *euro* (parāda 1356,72 *euro* par izlietoto, bet neuzskaitīto dabasgāzi un kompensācijas 1356,72 *euro*) piedziņu.

Atbildētājs /pers. C/ iesniedza apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu, pārsūdzot to pilnā apjomā.

[7] Ar Rīgas apgabaltiesas 2021.gada 15.novembra spriedumu prasība noraidīta pilnīgi un no AS „Gaso" /pers. C/ labā piedzīti tiesāšanās izdevumi 1162,08 *euro*, bet valsts ienākumos – ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 19,01 *euro*.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[7.1] Pirms izlietotās dabasgāzes un kompensācijas aprēķina izvērtēšanas vispirms ir jānoskaidro, vai konkrētajā gadījumā atbildētājs ir izpildījis gāzes piegādes līgumā, Enerģētikas likuma 42.^{3}panta pirmajā daļā un MK noteikumu Nr. 1048 21.punktā noteikto pienākumu saglabāt viņa lietošanā nodoto dabasgāzes patēriņa skaitītāju un plombu. Lai atzītu, ka atbildētājs ir patērējis dabasgāzi bez maksas vai radījis šo iespēju, ir jākonstatē, ka skaitītājam vai kādai no plombām ir tīši radīti bojājumi skaitītāja ekspluatācijas laikā gazificētajā objektā.

Lietā nodibināts, ka skaitītāju veido divas daļas: viena ir metāla korpuss, bet otra – polimērmateriāla priekšējais panelis; šīs divas daļas ir sastiprinātas ar metāla skavu. Skaitītājam kā mērierīcei ir divas plombas: viena ir ražotāja plomba (metroloģiskā plomba jeb verifikācijas plomba jeb kniede), bet otru skaitītājam uzliek gāzes piegādātājs. Skaitītāja uzskaites sistēmu veido uz metāla asīm uzvietotu polimērmateriāla zobratu un ciparu disku sistēma, kas iemontēta priekšējā panelī.

[7.2] Strīda pareizai izšķiršanai ņemami vērā lietas materiālos esošie rakstveida pierādījumi: 1) prasītājas iesniegtais eksperta /pers. E/ 2016.gada 11.janvāra atzinums Nr. 2015-567; 2) atbildētāja iesniegtais speciālista /pers. G/ 2016.gada 21.februāra atzinums Nr. 15-02/17; 3) tiesas noteiktās ekspertes /pers. H/ 2019.gada 10.maija atzinums Nr. 18-1404.

[7.2.1] Izvērtējot eksperta /pers. E/ atzinumu un viņa veiktās fotofiksācijas, secināms, ka eksperts vizuālās izpētes laikā konstatējis, no kā sastāv plombas virspuses vispārējais skats, t. i., plombu nospiedumi, un nav konstatējis bojājumus. Savukārt atšķirības plombu elementos eksperts konstatējis, veicot plombu virspuses vispārējā skata vizuālu un mikroskopisku izpēti (pēc notīrīšanas). Šajā atzinumā nav sniegta informācija, kādas tieši ir konstatētās ražotāja plombu nospiedumu atšķirības, tās ir atzīmētas foto fiksācijās ar bultiņām un vienādiem cipariem. Tāpat, lai arī ir fotogrāfijas ar aprakstu, eksperts nav devis savu atzinumu par ražotāja plombas aizmugures daļas aprakstu un aprakstu pēc tās salīdzināšanas ar paraugiem.

[7.2.2] No speciālista /pers. G/ atzinuma, kurš sagatavots, neizpētot materiālu dabā, redzams, ka viņam tika uzrādītas 2015.gada 10.februāra akta par skaitītāja maiņu un 2016.gada 11.janvāra eksperta atzinuma kopijas. Speciālists norādījis, ka akta piezīmēs nav norādīts par rūpnīcas metroloģisko plombu vai AS „Latvijas Gāze" plombu bojājumiem. Secināts, ka gāzes skaitītājam tā noņemšanas brīdī nedz AS „Latvijas Gāze" plomba ar speciālu plombēšanas stiepli, nedz rūpnīcas metroloģiskā plomba nav bojāta; tad arī nekādas nesankcionētas iejaukšanās skaitīšanas ierīces darbībā nebija. Skaitītāja rūpnīcas metroloģiskās plombas virsma nav aizsargāta pret korozijas, mehānisku vai dinamisku iedarbību, kas var rasties skaitītāja transportēšanas, maiņas, pārplombēšanas u. c. laikā. Secināts, ka gāzes skaitītāja rūpnīcas metroloģiskās plombas reljefa nospiedums atbilst gāzes skaitītāja rūpnīcas plombas nospiedumam. Ņemot vērā minēto, speciālists secinājis, ka gāzes skaitītājam nav konstatēta nesankcionēta iejaukšanās skaitīšanas ierīces darbībā un ka 2016.gada 11.janvāra eksperta atzinumā konstatētais skaitītāja bojājums nevarēja ietekmēt skaitītāja rādījumus.

[7.2.3] Eksperte/pers. H/ savā atzinumā secinājusi, ka uz priekšējā paneļa un korpusa nav bojājumu un citu pēdu, kas liecinātu par verifikācijas kniedes noņemšanu un iejaukšanos gāzes skaitītāja darbībā. Šo bojājumu neesība ir konstatēta, ekspertei izpētot gāzes skaitītāju no ārpuses, t. i., neizņemot kniedi un neatverot skaitītāja priekšējo paneli. Tātad verifikācijas kniedei nebija bojājumu un citu pēdu, kas liecinātu par ražotāja plombas noņemšanu, pirms to izdarīja pati eksperte.

Tālāk atzinumā norādīts, ka, izpētot priekšējā paneļa metāla pamatni, kas piestiprināta gāzes skaitītāja korpusam, konstatējams dinamisks bojājums pamatnes virsmas krāsojumā pie zobratu sistēmas augšējā zobrata ass atveres augšējās malas, kur redzamas sīkas, dinamiskas trases. Bojājumu forma, novietojums un izmērs ļauj secināt, ka tie ir skrāpējumi, kas radušies, priekšējā paneļa zobrata ass galam pārvietojoties gar atveres malu un priekšējā paneļa pamatni. Šie bojājumi konstatēti, ekspertei izpētot gāzes skaitītāju no iekšpuses, t. i., pēc gāzes skaitītāja priekšējā paneļa noņemšanas, deformējot verifikācijas kniedes aizmugurējo daļu un izņemot kniedi; tos nevarētu redzēt, ja netiek atvērts skaitītājs. Tomēr bojājumu pazīmju kopums nav pietiekams, lai noteiktu, vai bojājumi radušies, noņemot vai uzliekot priekšējo paneli, un vai tie radušies, iejaucoties gāzes skaitītāja uzskaites sistēmas darbībā.

Tāpat eksperte norādīja, ka gāzes skaitītāja kniede un salīdzināmā parauga verifikācijas kniede atšķiras pēc izmēra un marķējumu elementu izmēra un formas un šīs atšķirības verifikācijas kniežu marķējumos ļauj secināt, ka verifikācijas kniedes ir aizspiestas ar dažādām plombstangām. Taču noteikt, vai gāzes skaitītāja verifikācijas kniedes nospiedums ir rūpnīcas plombas nospiedums, nav bijis iespējams. Ņemot vērā verifikācijas kniedes novietojumu un tās marķējuma izpildījumu, var secināt, ka tas nevar rasties gāzes skaitītāja demontāžas laikā vai neuzmanīgas rīcības ar skaitītāju rezultātā.

[7.3] Lietā ir strīds par to, vai iespēju patērēt dabasgāzi bez uzskaites atbildētājam radīja ekspertu konstatētās atšķirības verifikācijas plombas (kniedes) nospiedumā vai marķējumā (priekšpusē).

Novērtējot visos atzinumos izdarītos secinājumus, atzīstams, ka tie ir balstīti uz speciālajām zināšanām, tos ir sagatavojuši speciālisti un eksperti kā savas jomas lietpratēji. Atzinumos norādītā informācija par gazificētajā objektā noņemto skaitītāju un plombu ir savstarpēji pretrunīga, un neviens no pušu iesniegtajiem atzinumiem neatbilst Civilprocesa likuma 121.panta noteikumiem par tiesas nozīmētu ekspertīzi lietā, tomēr tas neliedz šos atzinumus vērtēt kā rakstveida pierādījumus kopsakarā ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem.

[7.3.1] Eksperta/pers. E/ atzinums neapstiprina prasītājas argumentu, ka uz gāzes skaitītāja plombas nospiedums neatbilst iepriekš uzstādītās plombas nospiedumam, jo 2008.gada 15.aprīlī, prasītājas darbiniekiem uzstādot objektā gāzes skaitītāju, plombas nospiedums nav ticis fiksēts. Līdz ar to skaidri nav zināms, ar kādu plombas nospiedumu skaitītājs uzstādīts atbildētāja nekustamajā īpašumā.

Jautājumā par gāzes skaitītāja plombas nospieduma neatbilstību gāzes skaitītāja rūpnīcas plombas nospiedumam priekšroka dodama ekspertes /pers. H/ atzinumam, kurā secināts, ka noteikt, vai gāzes skaitītāja verifikācijas kniedes nospiedums ir gāzes skaitītāja rūpnīcas kniedes nospiedums, nav iespējams, jo ekspertam nav iesniegtas gāzes skaitītāja rūpnīcas verifikācijas kniežu plombstangas.

No eksperta /pers. E/ atzinuma var secināt vienīgi to, ka gāzes skaitītāja plombas nospiedums neatbilst salīdzināšanai iesniegto trīs paraugu plombu nospiedumiem, jo arī viņa rīcībā nebija nodotas rūpnīcas plombstangas. Turklāt šajā atzinumā nav sniegta informācija, kādas tieši ir konstatētās ražotāja plombu atšķirības. Eksperts nav aprakstījis, kādā veidā ir nonācis pie atzinuma, ka konstatētās atšķirības ir būtiskas, lai būtu pietiekošas kategoriskam secinājumam, ka plombas nospiedums nav gāzes skaitītāja rūpnīcas plombas nospiedums. Tādējādi šis eksperta apgalvojums nav uzskatāms par objektīvu.

[7.3.2] Pretēji pirmās instances tiesas viedoklim ekspertīzē konstatētie bojājumi, ekspertei /pers. H/ izpētot izjaukta skaitītāja uzbūvi, nav pietiekami, lai izdarītu pamatotus secinājumus, ka ir notikusi iejaukšanās gāzes skaitītāja darbībā. Ekspertes atzinums neliecina par gāzes skaitītāja paneļa ārējās virsmas bojājumiem, un vienlaikus no atzinuma izriet, ka konstatētie iekšējie bojājumi paši par sevi nav skāruši un nav ietekmējuši uzskaites sistēmas mehānismu.

Ekspertes pirmās instances tiesas sēdē apstiprinātajam apgalvojumam „var pateikt, ka zobrata ass ir radījusi bojājumus un kustējusies vairāk kā vienu reizi" nevar piešķirt izšķirošu nozīmi, jo „vairāk kā vienu reizi" var iztulkot arī kā „divas reizes", kas varētu nozīmēt to, ka, piemēram, pirmā kustība ir bijusi rūpnīcā, uzliekot paneli, bet otrā – ekspertei to noņemot. Tā kā eksperte nav varējusi noteikt bojājumu rašanās cēloni, jo pazīmju kopums nav

bijis pietiekams, nav konstatējams objektīvs pamats uzskatīt, ka atbildētājs vairākkārtīgi pats ir bojājis vai pieļāvis, ka kāds cits bojā skaitītāju.

Līdz ar to nav pamatots nedz prasītājas, nedz pirmās instances tiesas viedoklis, ka šajā lietā no apstākļa vien, ka pēc skaitītāja izjaukšanas ir konstatēti iekšēji bojājumi, likumsakarīgi var secināt, ka panelis ir ņemts nost vairākkārtīgi.

[7.3.3] Savukārt jau pēc skaitītāja izjaukšanas ekspertes izdarītie secinājumi, ka, noņemot verifikācijas plombu, kļūst iespējams noņemt priekšējo paneli, tādā veidā atvienojot skaitīšanas mehānismu, nevar būt izšķiroši, jo pati eksperte sākotnēji konstatēja, ka plomba nav bojāta un nav nekādu pēdu par tās noņemšanu. Arī pušu iesniegtajos rakstveida pierādījumos šo bojājumu esība nav konstatēta.

Proti, lietā iegūtie pierādījumi neapstiprina faktu, ka verifikācijas plomba ir bijusi noņemta un tādējādi gāzes skaitītāja priekšējais panelis bijis noņemts, lai ietekmētu gāzes skaitītāja uzskaites sistēmu un lietotu gāzi bez uzskaites. Līdz ar to nav pamata secināt, ka atbildētājs ir atbildīgs par ekspertes /pers. H/ atzinumā norādītajiem skaitītāja iekšējiem bojājumiem un ekspertu /pers. E/ un /pers. H/ vizuāli mikroskopiski ar dažādām tehnoloģiskajām metodēm iegūtajiem faktiem, aprakstītajām ražotāja plombas nospieduma neatbilstībām, kas konkrētajā gadījumā liecina tikai to, ka, iespējams, ir izmantotas citas plombstangas.

[7.4] Dabasgāzes patēriņa rādītāju analīze nav bijis iemesls, kādēļ tika mainīts skaitītājs, ko apstiprina 2015.gada 10.februāra akts par skaitītāja maiņu un speciālista /pers. G/ atzinums, ka gazificētajā objektā tika veikta plānveida skaitītāja nomaiņa. Prasītājas darbinieki, nomainot skaitītāju, aktā nav norādījuši, ka noņemtajam skaitītājam būtu konstatēti kādi bojājumi (piemēram, skrāpējumi vai cita krāsa).

Lai arī prasītājas darbiniekam, mainot skaitītāju, nav pienākuma to vizuāli apskatīt, tomēr tas neatbrīvo prasītāju no pienākuma pierādīt faktus, ar kuriem tā pamato savu prasījumu.

[7.5] Lietas materiālos redzams, ka gazificētajā objektā patērētās dabasgāzes saskaņotais mēneša patēriņš ir bijis mainīgs. Taču, kā paskaidroja atbildētājs, tad dabasgāzes patēriņa svārstības saistītas ar to, ka gazificētais objekts nav viņa dzīvesvieta un tas tika izīrēts dažādiem cilvēkiem, bet 2018.gada aprīlī pārdots.

Ir tikai loģiski, ka dažādu īrnieku apkures lietošanas paradumi dažādos gadalaikos ir atšķirīgi. Visā laika posmā kopš skaitītāja uzstādīšanas 2008.gadā un tā maiņas 2015.gadā neviens no AS „Latvijas Gāze" nav analizējis patēriņa rādītājus vai konstatējis mēraparāta bojājumus, pārbaudot gazificēto objektu.

[7.6] Prasītāja norāda, ka apstāklis par ražotāja plombas nospieduma neatbilstību pats par sevi ir pietiekams fakts un ticams pierādījums, kas apstiprina iespēju dabasgāzi patērēt bez maksas. Tomēr, izvērtējot visus konstatētos faktus un izdarītos secinājumus, nav pamata uzskatīt, ka izpētāmā skaitītāja kniede nav rūpnīcas ražojuma un ir patvaļīgi mainīta.

[7.7] Skaitītāja ražotāja verifikācijas plombas nospieduma neatbilstība un bojājumi skaitītāja paneļa iekšpusē, kas nav bijuši tādi, lai eksperts noteiktu to rašanās cēloni, konkrētajā gadījumā neapstiprina, ka bija radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas.

Ņemot vērā dzīvē gūtos novērojumus un loģikas likumus, pat ja darbu veic ar rokām ar vislielāko rūpību un uzmanību vai to veic rūpnieciska iekārta, nevar noteikti izslēgt iespēju, ka kādi defekti, kļūmes ražošanā, nobīde no normas var gadīties. Tāpat arī rūpnieciskās plombas nospieduma neatbilstības vienmēr neliecina par to, ka ir notikusi neatļauta iejaukšanās kādā ierīcē. Plombstangu, spiedoga vai jebkura cita rīka, kas paredzēts, lai atstātu vienu un to pašu nospiedumu, vienalga vai uz līdzīgām, cietām, mīkstām līdzenām vai nelīdzenām virsmām, nospiedums ne visos dzīves gadījumos tiks izpildīts 100 % analogs, pat rūpnieciski veidots.

[7.8] Ievērojot minēto, apelācijas instancē uzturētais prasījums par parāda 4304,17 *euro* par patērēto, bet neuzskaitīto dabasgāzi un kompensācijas 4304,17 *euro* piedziņu ir noraidāms.

[7.9] Šādos apstākļos nav pamata vērtēt pušu argumentus un pirmās instances tiesas spriedumu daļā par parāda un kompensācijas aprēķinu. Nekonstatējot atbildētāja vainu skaitītāja bojāšanā, arī prasījums par mēraparāta vērtības un demontāžas izdevumu piedziņu nav pamatots.

[8] Prasītāja AS „Gaso" iesniedza kasācijas sūdzību par minēto spriedumu, pārsūdzot to pilnā apjomā, pamatojoties uz šādiem argumentiem.

[8.1] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā un nav piemērojusi nevienu materiālo tiesību normu, kas attiecas uz gāzes skaitītājam (tā uzbūvei) noteiktajām prasībām, un kurām ir būtiska nozīme strīda pareizā izspriešanā.

MK noteikumu Nr. 1048 16.punktā bija noteikts, ka dabasgāzes patēriņa uzskaitei izmanto tādus norēķinu uzskaites mēraparātus un dabasgāzes patēriņa skaitītājus, kas atbilst normatīvajiem aktiem par metroloģiskajām prasībām mērīšanas līdzekļiem. Patēriņa mēriekārtas atbilst šādām prasībām, ja tās atbilst Ministru kabineta 2006.gada 22.augusta noteikumos Nr. 665 „Noteikumi par metroloģiskajām prasībām gāzes patēriņa skaitītājiem un tilpuma korektoriem" paredzētajām prasībām. Savukārt uz pārkāpuma konstatēšanas dienu spēkā esošo Ministru kabineta 2006.gada 22.augusta noteikumu Nr. 673 „Noteikumi par metroloģiskajām prasībām mērīšanas līdzekļiem" 1.pielikuma 2.punktā bija noteikts, ka mērīšanas līdzekļiem nodrošina atbilstošu metroloģiskās drošības līmeni, lai iesaistītās puses varētu uzticēties mērījumu rezultātiem, un tos konstruē un ražo atbilstoši augstām kvalitātes prasībām, ņemot vērā mērījumu tehnoloģiju un datu drošumu.

Gāzes skaitītāja verifikācijas plombā ir iestrādātas pirmreizējās verificēšanas atzīmes grafiskie attēlojumi, kas noteikti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/34/EK attiecībā uz kopīgiem noteikumiem, ko piemēro metroloģiskās kontroles mērinstrumentiem un metodēm, un Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumiem Nr. 624 „Noteikumi par mērīšanas līdzekļu metroloģiskās kontroles kārtību un pirmreizējās verificēšanas atzīmēm".

Tādējādi gāzes skaitītājam ir uzstādīta verifikācijas plomba (kniede), lai nodrošinātu to, ka jebkura iejaukšanās gāzes skaitītājā tiktu identificēta. Kā to pamatoti atzinusi apgabaltiesa, tieši verifikācijas kniedes noņemšana nodrošina iespēju noņemt patērētās dabasgāzes uzskaites mehānismu. Taču tā vietā, lai atzītu, ka ir notikusi iejaukšanās gāzes skaitītāja drošības elementā, apgabaltiesa secinājusi, ka verifikācijas plombu atšķirībām nav nozīmes.

[8.2] Apgabaltiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 125.panta pirmo daļu, jo vispār nav analizējusi tiesas noteiktās ekspertes sniegtos paskaidrojumus tiesas sēdē.

Novērtējot ekspertes /pers. H/ atzinumu, apgabaltiesa ir vērtējusi gāzes skaitītājam konstatētos bojājumus, tomēr nav ņēmusi vērā būtisku ekspertes sniegtu paskaidrojumu pirmās instances tiesas sēdē. Uz atbildētāja uzdoto jautājumu eksperte atbildēja, ka šim modelim principā pastāv iespēja izņemt plombu, neatstājot pēdas. Pretēji ekspertes sniegtajai atbildei, apgabaltiesa secinājusi, ka, ņemot vērā dzīvē gūtos novērojumus un loģikas likumus, nevar izslēgt iespēju, ka kādi defekti var gadīties. Tādējādi apgabaltiesa uzskatījusi, ka ir kvalificētāka par ekspertu.

Tāpat apgabaltiesa vēlējusies būt kvalificētāka par ekspertu attiecībā uz verifikācijas plombas nospiedumiem, spriedumu pamatojot ar secinājumu, ka rūpnieciskās plombas nospieduma neatbilstība neliecina par neatļautu iejaukšanos ierīcē. Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā ekspertes tiesas sēdē sniegtās atbildes par to, ka atšķirības verifikācijas plombās nekādā gadījumā nevarēja rasties no plombstangu nodiluma un ka pat neuzmanīgas apiešanās ar skaitītāju vai korozijas rezultātā izmērs marķējuma elementam nevar mainīties.

Nav pieļaujams, ka eksperta rakstveida atzinums tiek vērtēts atrauti no eksperta tiesas sēdē sniegtajiem paskaidrojumiem tieši par attiecīgo atzinumu vai, kā šajā gadījumā, ka eksperta paskaidrojumi vispār netiek vērtēti. Šāda apgabaltiesas rīcība par bezjēdzīgu padara Civilprocesa likuma 122.panta pirmo daļu un 175.panta otro daļu, kas regulē eksperta izsaukšanu uz tiesas sēdi un lietas dalībnieku tiesības tiesas sēdē uzdot jautājumus ekspertam.

Turklāt, novērtējot eksperta atzinumu, vispirms ir jānošķir eksperta kategoriskie atzinumi no pieņēmumiem. Konkrētajā gadījumā eksperta atzinumā nepārprotami atzīts, ka gazificētajā objektā noņemtā gāzes skaitītāja verifikācijas plomba un salīdzināmā parauga verifikācijas plomba ir aizspiestas ar dažādām plombstangām. Šo eksperta atzinuma secinājuma daļā izdarīto kategorisko slēdzienu apgabaltiesa bez jebkādas argumentācijas ir padarījusi par varbūtēju, norādot, ka plombas nospieduma neatbilstības liecinot tikai to, ka, iespējams, ir izmantotas citas plombstangas.

Ja tiesa būtu ņēmusi vērā ekspertes atzinumā ietvertos kategoriskos secinājumus par to, ka verifikācijas plombas noņemšanas rezultātā tiek atvienots uzskaitīšanas mehānisms, kopsakarā ar secinājumu, ka verifikācijas plombas ir aizspiestas ar dažādām plombstangām, nav iespējams nekonstatēt to, ka rūpnīcas verifikācijas plomba ir bijusi noņemta un tās vietā ievietota cita plomba. To nemaina fakts, ka gāzes skaitītājam nav citu ārēju bojājumu, jo eksperte tiesas sēdē paskaidroja, ka verifikācijas plombu ir iespējams noņemt bez bojājumu radīšanas. Savukārt verifikācijas plombas nomaiņa apstiprina iespēju dabasgāzi patērēt bez maksas.

[8.3] Pamatodama prasības noraidīšanu ar neobjektīvu pierādījumu novērtējumu atbildētāja labā un nenovērtējot visus lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 104.panta otro daļu.

Gāzes skaitītāja Nr. 005773903 plomba gan tiesas noteiktās ekspertīzes ietvaros, gan eksperta /pers. E/ pārbaudes ietvaros tika salīdzināta ar parauga gāzes skaitītājiem Nr. 005773845, Nr. 005773913, Nr. 005773922 un Nr. 005773948. Tādējādi atbildētāja gazificētajā objektā esošā gāzes skaitītāja plomba tika salīdzināta gan ar plombu, kas pēc gāzes skaitītāja sērijas numura ir bijusi aizspiesta pirms izpētāmā gāzes skaitītāja plombas aizspiešanas, gan ar trīs gāzes skaitītāju verifikācijas plombām, kas ir aizspiestas pēc izpētāmā gāzes skaitītāja (ar attiecīgo sērijas numuru) aizspiešanas. Ņemot vērā to, ka plombstangas izmanto vismaz 5000 gāzes skaitītāju plombēšanai (par ko nav strīda, jo uz šo faktu norādīja arī atbildētājs), jāsecina, ka verifikācijas plombu atšķirības nevar būt. Konstatētās atšķirības verifikācijas plombās, turklāt atšķirības tieši plombu marķējuma vispārējās pazīmēs pierāda to, ka atbildētāja gazificētajā objektā noņemtajam gāzes skaitītājam rūpnīcas ražotāja verifikācijas plombas vietā ir viltojums, taču šos argumentus apgabaltiesa nav vērtējusi.

[8.4] Tiesa pamatoti atsaukusies uz Enerģētikas likuma 42.^{3}panta pirmo daļu, kas ir lietas izspriešanā piemērojamā tiesību norma, taču materiālo tiesību normu nepareiza piemērošana un procesuālo tiesību normu pārkāpumi attiecībā uz eksperta atzinuma novērtēšanu šo Enerģētikas likuma normu ir padarījuši par faktiski nepiemērojamu gadījumos, kad dabasgāzes patērēšana bez maksas ir panākta, uzmanīgi nomainot (viltojot) verifikācijas plombu, kas ir iespējams attiecīgā tipa gāzes skaitītājiem.

Motīvu daļa

[9] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

[10] Senāts piekrīt kasācijas sūdzības argumentam, ka ir nepareizs apgabaltiesas secinājums par to, ka dabasgāzes patēriņa skaitītāja ražotāja (rūpnīcas) verifikācijas plombas jeb kniedes nesankcionēta nomaiņa neliecina par iejaukšanos skaitītājā un iespēju samazināt patērētās gāzes uzskaiti.

[10.1] Atbilstoši Enerģētikas likuma 42.^{3}panta pirmajā daļā (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2016.gada 7.martam) noteiktajam, ja energoapgādes komersants konstatē, ka enerģijas lietotājs ir pārkāpis Ministru kabineta noteikumus par dabasgāzes piegādi un lietošanu vai līgumu par dabasgāzes piegādi un tā rezultātā enerģijas lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, enerģijas lietotājs samaksā energoapgādes komersantam par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju.

Līdzīgi MK noteikumu Nr. 1048 (kas bija spēkā līdz 2016.gada 10.februārim) 56.punkts noteica, ka, ja sistēmas operators konstatē šo noteikumu vai līguma pārkāpumu, kura dēļ lietotājam ir samazināts uzskaitītais dabasgāzes patēriņa apjoms vai radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas, lietotājs samaksā sistēmas operatoram par izlietoto dabasgāzi, kā arī kompensāciju.

Tātad, lai enerģijas lietotājam /pers. C/ iestātos šajā tiesību normā norādītās sekas, AS „Gaso" atbilstoši celtās prasības pamatam ir jāpierāda tas, ka Ministru kabineta noteikumu pārkāpuma rezultātā /pers. C/ bija radīta iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas.

MK noteikumu Nr. 1048 36.2.punkts paredzēja, ka gāzes lietotājam ir pienākums nodrošināt uzstādīto norēķinu uzskaites mēraparātu, dabasgāzes patēriņa skaitītāju, ar tiem saistītu telemetrijas un telemehānikas sistēmu un plombu saglabāšanu (plombas drīkst noņemt tikai sistēmas operators). Arī pušu 2008.gada 15.aprīļa dabasgāzes piegādes līguma 2.1.5.punktā atbildētājs kā gāzes lietotājs uzņēmās pienākumu nodrošināt gāzes skaitītāja un uzstādīto plombu saglabāšanu (sk. *lietas 1.sējuma 14.lapu*).

[10.2] Prasītāja apgalvo, ka ir neatļauti nomainīta jeb viltota skaitītāja verifikācijas (rūpnīcas) plomba.

Kā redzams no pārsūdzētā sprieduma, apgabaltiesa, no vienas puses, atzinusi Valsts tiesu ekspertīžu biroja ekspertes /pers. H/ 2019.gada 10.maija atzinumā Nr. 18-1404 (sk. *lietas 1.sējuma 184.lapu*) norādīto, ka rūpnīcas plombas noņemšana ļauj atvērt gāzes skaitītāja priekšējo paneli un piekļūt uzskaites sistēmai, tādā veidā atvienojot priekšējā paneli iemontēto skaitīšanas mehānismu. No otras puses, apgabaltiesa uzskatījusi, ka šī rūpnīcas plombas funkcija nav pietiekams pamats secinājumam, ka tiešām radīta iespēja samazināt patērētās dabasgāzes uzskaiti.

Senāta ieskatā šāds pretrunīgs apgabaltiesas secinājums neatbilst ne loģikas likumiem, ne materiālo tiesību normām, ne arī Civilprocesa likuma 190.pantā, 193.panta piektajā daļā reglamentētajām sprieduma pamatošanas prasībām.

[10.3] MK noteikumu Nr. 1048 16.punkts noteica, ka dabasgāzes patēriņa uzskaitei izmanto tādus norēķinu uzskaites mēraparātus un dabasgāzes patēriņa skaitītājus, kas atbilst normatīvajiem aktiem par metroloģiskajām prasībām mērīšanas līdzekļiem. Arī Ministru kabineta 2006.gada 22.augusta noteikumu Nr. 665 „Noteikumi par metroloģiskajām prasībām gāzes patēriņa skaitītājiem un tilpuma korektoriem" 3.punkts paredz, ka būtiskās prasības gāzes patēriņa skaitītājiem noteiktas normatīvajā aktā par metroloģiskajām prasībām mērīšanas līdzekļiem.

Ministru kabineta 2006.gada 22.augusta noteikumu Nr. 673 „Noteikumi par metroloģiskajām prasībām mērīšanas līdzekļiem" (kas bija spēkā līdz 2016.gada 19.aprīlim) 1.pielikuma 2.punktā bija noteikts, ka mērīšanas līdzekļiem nodrošina atbilstošu metroloģiskās drošības līmeni, lai iesaistītās puses varētu uzticēties mērījumu rezultātiem, un tos konstruē un ražo atbilstoši augstām kvalitātes prasībām, ņemot vērā mērījumu tehnoloģiju un datu drošumu. Aparatūras sastāvdaļai, kas var būtiski ietekmēt mērīšanas līdzekļa metroloģiskos raksturlielumus, jābūt projektētai tā, lai tā būtu droša un jebkura iejaukšanās tiktu identificēta (17.2.apakšpunkts); pierādījumiem par iejaukšanos jābūt pieejamiem pietiekami ilgu laikposmu (17.5.apakšpunkts).

Lai izpildītu minētās prasības un nodrošinātu to, ka jebkura iejaukšanās gāzes skaitītājā tiktu identificēta, katram skaitītājam ir uzstādīta ražotāja verifikācijas plomba (kniede), kurā savukārt ir iestrādāta Eiropas Kopienas pirmreizējās verificēšanas atzīmes elementi, kas noteikti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 23.aprīļa Direktīvu 2009/34/EK attiecībā uz kopīgiem noteikumiem, ko piemēro metroloģiskās kontroles mērinstrumentiem un metodēm. Šīs direktīvas prasības transponētas Ministru kabineta 2014.gada 14.oktobra noteikumos Nr. 624 „Noteikumi par mērīšanas līdzekļu metroloģiskās kontroles kārtību un pirmreizējās verificēšanas atzīmēm". Proti, strīdus verifikācijas plombas priekšpusē atbilstoši minēto noteikumu 56.punktam ir attēloti pirmreizējās verificēšanas atzīmes elementi „e", „F" un „8", bet otrā pusē – sešstūris, kas ietver verificēšanas gada pēdējos divus ciparus „07".

[10.4] Apgabaltiesa, nepiemērojot minētās materiālo tiesību normas, nonākusi pie kļūdaina secinājuma, ka gāzes skaitītāja svarīgākā drošības elementa (ražotāja verifikācijas plombas) nospieduma neatbilstība ir maznozīmīgs fakts, kas nepierāda celtās prasības pamatotību.

Senāts, gluži pretēji, atzīst, ka normatīvajos aktos gāzes lietotājam noteiktajam plombu saglabāšanas pienākumam ir būtiska nozīme, jo rūpnīcas plombas noņemšana ietekmē patērētās dabasgāzes uzskaiti un attiecīgi rada iespēju dabasgāzi patērēt bez maksas. Proti, konkrētajā lietā atbilde uz jautājumu, vai mēraparātā (skaitītājā) ir rūpnīcas plomba, sniedz arī atbildi uz jautājumiem, vai atbildētājam bija iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas un attiecīgi – vai viņam iestājās tiesību normās noteiktais pienākums samaksāt papildu atlīdzību par faktiski patērēto dabasgāzi un kompensāciju.

[11] Tāpat Senāts piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzējas viedoklim par nepienācīgu pierādījumu vērtējumu un sprieduma pamatojumu jautājumā par to, vai strīdus plomba ir rūpnīcas ražojuma, vai arī tā patvaļīgi nomainīta. Senāta ieskatā apelācijas instances tiesas atzinums, ka rūpnīcas verifikācijas plomba nav patvaļīgi nomainīta, izdarīts bez pietiekama pamata, jo tiesa, pārkāpdama Civilprocesa likuma 93.panta pirmās daļas, 97.panta, 189.panta trešās daļas, 190.panta un 193.panta piektās daļas noteikumus, nav devusi pienācīgu vērtējumu apstākļiem un pierādījumiem lietā.

[11.1] Civilprocesa likuma 430.panta otrā daļa paredz apelācijas instances tiesas pienākumu, pārbaudot un vērtējot pierādījumus, ievērot šā likuma trešās sadaļas noteikumus. Civilprocesa likuma trešajā sadaļā ietilpstošā 97.panta pirmā daļa noteic, ka tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota ar tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem. Šī panta trešajā daļā ietverts noteikums, ka tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus – par nepierādītiem.

Minētās normas nosaka tiesas pienākumu pārbaudīt un novērtēt visus pierādījumus, kurus tiesa pieņēmusi, kā arī izvirza tiesai vairākas prasības, kas jāievēro, lai pareizi novērtētu lietā esošos pierādījumus. Pirmkārt, pierādījumi jāvērtē to kopumā, nevis izolēti. Otrkārt, vienlaikus jāvērtē pierādījumu saturs un forma. Treškārt, jānosaka pierādījumu nozīmība saistībā ar lietā konstatētajiem apstākļiem un faktiem. Ceturtkārt, jāiedziļinās katra pierādījuma būtībā, salīdzinot to ar citiem, un gadījumā, ja konstatētas pretrunas, jānorāda pamatojums, kādēļ vienam pierādījumam dota priekšroka.

Arī eksperta atzinumu tiesa novērtē saskaņā ar Civilprocesa likuma 97.panta noteikumiem (šī likuma 125.panta pirmā daļa).

Savukārt atbilstoši Civilprocesa likuma 193.panta piektajai daļai sprieduma motīvu daļā jāatspoguļo tiesas nodibinātie faktiskie apstākļi, pierādījumu, uz kuriem balstīts atzinums par lietā konstatētajiem faktiem, izvērtējums, kā arī tie apsvērumi, kuru dēļ noraidīti tie vai citi lietas dalībnieku iesniegtie pierādījumi, un konstatēto strīda apstākļu juridiskā kvalifikācija.

[11.2] Pirmkārt, Senāts atzīst, ka apgabaltiesa kļūdījusies tiesas un eksperta kompetenču nošķiršanā, tādēļ nepareizi novērtējusi ekspertes atzinumu.

Eksperts sniedz atzinumu par faktiem (sk. Civilprocesa likuma 121.panta pirmo daļu) atbilstoši ekspertīzes veidam un savai kompetencei, bet faktisko apstākļu juridiskais novērtējums atbilstoši Civilprocesa likuma 193.panta piektajai daļai ir tiesas kompetencē.

Apgabaltiesa atsaukusies uz to, ka eksperte /pers. H/ nav varējusi sniegt atzinumu jautājumā par to, vai gadījumā, ja skaitītāja plombas nospiedums nav rūpnīcas plombas nospiedums, ir iespēja samazināt dabasgāzes patēriņa apjoma uzskaiti vai dabasgāzi patērēt bez maksas. Arī /pers. E/ atzinumā atbildes uz šiem jautājumiem neesot atrodamas.

Taču minētais nebūt nenozīmē, ka atbildes uz šādiem jautājumiem nevar būt apstiprinošas. Eksperte norādījusi, ka nevar atbildēt uz šādiem jautājumiem tāpēc, ka tie neietilpst tiesu ekspertīžu specialitātes „Mehanoskopisko pēdu izpēte" kompetencē (sk. *lietas 1.sējuma 185.lapu*). Taču tā vietā eksperte savas kompetences ietvaros ir atbildējusi par faktiem, proti, ka verifikācijas kniede sastiprina gāzes skaitītāja priekšējo paneli un tā pamatni, kas piestiprināta korpusam, un, noņemot verifikācijas kniedi, kļūst iespējams noņemt priekšējo paneli, tādā veidā atvienojot skaitīšanas mehānismu, kas iemontēts priekšējā paneli (sk. *turpat 184.lapu*). Tāpat eksperte atzinusi, ka strīdus gāzes skaitītāja un salīdzināmā parauga verifikācijas kniežu marķējumi savstarpēji atšķiras pēc vispārīgajām pazīmēm – marķējumu elementu izmēra un formas, tās ir aizspiestas ar dažādām plombstangām (sk. *turpat 185.lapu*).

Tādējādi tiesai, ņemot vērā šīs ekspertes atbildes par faktiem un sprieduma 10.punktā norādītās tiesību normas un to iztulkojumu, pašai bija šie fakti juridiski jānovērtē un jāsniedz loģiska un normatīvajiem aktiem atbilstoša atbilde uz jautājumu, vai gadījumā, ja skaitītāja plombas nospiedums nav rūpnīcas plombas nospiedums, ir iespēja dabasgāzi patērēt bez maksas.

[11.3] Tāpat tiesa vispār nav vērtējusi ekspertes /pers. H/ pirmās instances tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, kuriem ir nozīme ekspertes atzinuma pareizā novērtēšanā un kuru neievērošana, visticamāk, bija viens no iemesliem tiesas kļūdainiem secinājumiem.

[11.3.1] Atbilstoši Civilprocesa likuma 122.panta pirmās daļas un 175.panta pirmās un otrās daļas noteikumiem ekspertu nopratina tiesas sēdē, proti, eksperta atzinumu pārbauda, to nolasot tiesas sēdē un tiesai un lietas dalībniekiem uzdodot ekspertam jautājumus.

Kā atzīts tiesību doktrīnā, eksperts kā lietas dalībnieks ir aicināms uz tiesas sēdi, jo ne vienmēr var aprobežoties tikai ar iepazīstināšanu ar saņemto atzinumu. Viņa klātbūtne ir svarīga, lai varētu uzdot viņam jautājumus par konkrēto atzinumu. Likums pieļauj atzinumu tikai rakstveida formā, tomēr eksperts uzklausāms arī tiesas sēdē un viņa paskaidrojumiem var būt atzinuma būtību pamatojoša nozīme (sk. *Civilprocesa likuma komentāri. I daļa (1.–28.nodaļa). Otrais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016, 392., 394.lpp.*).

Tādējādi eksperta atzinuma kā pierādījuma novērtēšana notiek kopsakarā ar citiem lietā esošajiem pierādījumiem, ņemot vērā tiesas sēdē eksperta sniegtos paskaidrojumus, jo tie plašāk pamato eksperta atzinuma saturu.

[11.3.2] Apgabaltiesa, atsaucoties uz ekspertes /pers. H/ atzinumu, kā arī pušu iesniegto speciālistu atzinumiem, ir vērtējusi gāzes skaitītājam un plombai konstatētos bojājumus, secinot, ka plomba nav bojāta un nav citu noņemšanas pēdu, kā arī uz priekšējā paneļa un korpusa nav bojājumu un citu pēdu, kas liecinātu par verifikācijas plombas noņemšanu un iejaukšanos gāzes skaitītāja darbībā, tādēļ prasība ir noraidāma. Tomēr minēto secinājumu apgabaltiesa izdarījusi, neņemot vērā ekspertes tiesas sēdē sniegto būtisko paskaidrojumu, ka šim skaitītāja modelim pastāv iespēja izņemt plombu, neatstājot pēdas (*pirmās instances tiesas 2021.gada 9.marta sēdes skaņu ieraksta 30:55–31:00*).

Lai noteiktu, vai verifikācijas plomba ir bijusi noņemta un attiecīgi vai ir bijis atvērts gāzes skaitītāja priekšējais panelis ar tajā iestrādāto uzskaites mehānismu, ir jāpārbauda pati verifikācijas plomba. Savukārt attiecībā uz verifikācijas plombas nospiedumu apgabaltiesa secinājusi, ka ražotāja plombas nospieduma neatbilstība nešaubīgi neapstiprina to, ka ir notikusi neatļauta iejaukšanās skaitīšanas ierīcē. Izdarot šādu secinājumu, tiesa atstājusi bez ievērības ekspertes tiesas sēdē sniegtos paskaidrojumus, ka: 1) atšķirības plombās nekādā gadījumā nevarēja rasties no plombstangu nodiluma; 2) pilnīgi noteikti tās nevarēja rasties, neuzmanīgi apejoties ar gāzes skaitītāju, vai korozijas rezultātā, jo šādā situācijā izmērs marķējuma elementam nevar mainīties (*tiesas 2021.gada 9.marta sēdes skaņu ieraksta 26:24–26:41; 33:58–34:22*).

Apgabaltiesa, vērtējot eksperta atzinumu atrauti no ekspertes sniegtajiem paskaidrojumiem tiesas sēdē, nav ievērojusi Civilprocesa likuma 97.panta, 122.panta pirmās daļas un 175.panta pirmās un otrās daļas noteikumus par eksperta atzinuma pārbaudi un novērtēšanu.

[11.4] Tiesa arī bez pietiekama pamata apšaubījusi ekspertes atzinumu.

Ekspertes/pers. H/ atzinuma secinājumu daļas 4.punktā skaidri un nepārprotami norādīts, ka gāzes skaitītāja Nr. 005773903 verifikācijas plomba un salīdzināmā parauga Nr. 005773845 verifikācijas plomba ir aizspiestas ar dažādām plombstangām (sk. *lietas 1.sējuma 185.lapu*), taču šo ekspertes

izdarīto kategorisko slēdzienu apgabaltiesa bez pienācīgas juridiskās motivācijas ir padarījusi par varbūtēju, norādot, ka plombas nospieduma neatbilstības liecina tikai to, ka, iespējams, ir izmantotas citas plombstangas. Vēl vairāk – tiesa ekspertes slēdzienu bez pienācīgas motivācijas noliegusi, vispārīgi atsaucoties uz dzīvē gūtiem novērojumiem un loģikas likumiem un izsakot pieņēmumus par ražošanas defektu un atšķirīgu nospiedumu iespējamību.

Ņemot vērā, ka eksperte ar speciālām zināšanām izdarījusi kategorisku slēdzienu, to atzinumā pamatojot ar konkrētiem faktiem par nospiedumu atšķirībām, šādi tiesas pretēji vispārīgi apgalvojumi nav pietiekami tā atspēkošanai.

[11.5] Turklāt tiesa šos secinājumus izdarījusi, nenovērtējot citus pierādījumus to kopumā un savstarpējā saistībā un neiedziļinoties to būtībā.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 104.panta otro daļu, ja viena puse atzīst faktus, ar kuriem otra puse pamato savus prasījumus vai iebildumus, tiesa var atzīt šādus faktus par pierādītiem, ja tai nav šaubu, ka atzīšana nav notikusi viltus, vardarbības, draudu vai maldības ietekmē vai arī lai slēptu patiesību.

Atbildētājs, nepiekrītot pirmās instances tiesas spriedumam, apelācijas sūdzībā norādīja, ka vienas plombstangas plombu aizspiešanai izmanto kā minimums 5000 reižu (sk. *lietas 2.sējuma 103.lapas otro pusi*). Šo apgalvojumu prasītāja ne tikai nav apstrīdējusi, bet pati ir uz to atsaukusies kā uz prasību pamatojošu apstākli (sk. *lietas 2.sējuma 140.lapu*). Tādējādi par šo faktu pusēm strīds nepastāvēja, tomēr apgabaltiesa to nav ņēmusi vērā.

Lietas materiālos redzams, ka tiesas noteiktajai ekspertīzei nodotā gāzes skaitītāja Nr. 005773903 plomba ekspertīzes ietvaros tika salīdzināta ar gāzes skaitītāja Nr. 005773845 plombu (sk. *lietas 1.sējuma 182.–185.lapu*), bet eksperta /pers. E/ ekspertīzes atzinumā, kuru apgabaltiesa ir pamatoti vērtējusi kā rakstveida pierādījumu, gazificētajā objektā noņemtā skaitītāja verifikācijas plomba tika salīdzināta ar paraugu Nr. 005773913, Nr. 005773922 un Nr. 005773948 plombu nospiedumiem (sk. *lietas 1.sējuma 17.–18.lapu*). Proti, gāzes skaitītāja Nr. 005773903 plomba tika salīdzināta gan ar plombu, kas atbilstoši gāzes skaitītāja sērijas numuram ir aizspiesta pirms izpētāmā gāzes skaitītāja plombas aizspiešanas, gan ar trīs gāzes skaitītāju verifikācijas plombām, kas ir aizspiestas pēc izpētāmā gāzes skaitītāja plombas aizspiešanas.

Ņemot vērā, ka plombstangas izmanto vismaz 5000 gāzes skaitītāju verifikācijas plombu aizspiešanai un izpētāmā skaitītāja numurs ir pa vidu salīdzināmo paraugu numuriem, kuru intervāls no pirmā līdz pēdējam ir tikai 104, tad secināms, ka visi minētie gāzes skaitītāji (izpētāmais un četri salīdzinātie paraugi) tika aizspiesti ar vienām un tām pašām plombstangām, tādēļ verifikācijas plombu nospiedumu atšķirības nevar būt.

[11.6] Senāta ieskatā nav pareizs arī apgabaltiesas motīvs, ar kuru citstarp pamatota prasības noraidīšana, par to, ka prasītājas darbinieki, veicot skaitītāja plānveida nomaiņu, aktā nav norādījuši uz skaitītāja bojājumiem vai plombas viltojumu.

Tiesa nav ņēmusi vērā jau iepriekš šajā spriedumā minēto, ka ekspertīzi izdara gadījumā, kad nozīmīgu faktu noskaidrošanai nepieciešamas speciālas zināšanas zinātnē, tehnikā vai citā nozarē, un to uzdod Tiesu ekspertu likumā noteiktajām personām (sk. Civilprocesa likuma 121.panta pirmo un otro daļu).

Puses nav apgalvojušas un tiesa nav atzinusi, ka ekspertes /pers. H/ un speciālista /pers. E/ atzinumos norādītie skaitītāja bojājumi vai plombas atšķirīgās pazīmes būtu acīmredzamas un viegli konstatējamas skaitītāja maiņas laikā. Gluži pretēji – šo faktu noskaidrošanai tiesa noteica ekspertīzi, atzīstot par nepieciešamām speciālas zināšanas.

Tādējādi konkrētajā lietā nav nozīmes tam, ka prasītājas darbinieki, noņemot skaitītāju, nebija konkrētos faktus konstatējuši un norādījuši aktā.

[11.7] Līdz ar to tiesa bez pienācīga pamata noraidījusi ekspertes konstatētās atšķirības verifikācijas plombu marķējumā un izdarījusi secinājumu, ka gāzes skaitītāja verifikācijas plomba nav tikusi noņemta.

[12] Senāta ieskatā iepriekš izklāstīto argumentu kopums ļauj secināt, ka konstatētie trūkumi materiālo tiesību normu piemērošanā un procesuālie pārkāpumi lietai nozīmīgo apstākļu un pierādījumu novērtēšanā vērtējami kā tādi, kas varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Tas dod pamatu sprieduma atcelšanai.

[13] Atceļot spriedumu, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu prasītājai AS „Gaso" atmaksājama drošības nauda 300 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu un 475.pantu, Senāts

nosprieda

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2021.gada 15.novembra spriedumu un nodot lietu jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesai;
atmaksāt AS „Gaso" drošības naudu 300 *euro* (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore Z. Pētersone Senators A. Keišs Senatore M. Senkāne